

Филозофски факултет

Универзитет у Нишу
Тирила и Методија 2
18000 Ниш

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу

РЕЦЕНЗИЈА

Проф. др Данијела Костадиновић,
Где дрвеће умире (Магични реализам Живка Чинга)

На основу одлуке Наставно-научног већа Филозофског факултета Универзитета у Нишу (бр.81/1-15-2-01) именована сам за једног од рецензената монографије проф. др Данијеле Костадиновић, *Где дрвеће умире (Магични реализам Живка Чинга)*. Након достављања одлуке (19 фебруара 2024) и увида у рукопис, част ми је да Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу упутим следећи извештај.

Обим достављеног рукописа износи 165 страница текста формата А4, прореда 1,5, у напоменама single, фонт Times New Roman, величина слова 12, у напоменама 10, ћирилично писмо. У рукопису је издвојено 17 већих целина / поглавља. Након Речи захвалности следе: 1) Уводна напомена; 2) Живко Чинго у књижевно-критичком контексту; 3) Пасквелија – митска повест о Македонији; 4) Историјско и митско обликовање времена и простора; 5) Повратак цепенковској традицији приповедања; 6) Празнични смех и гротеска; 7) Рефлекси космогонијских и митова о постанку; 8) Симболички аспекти неба; 9) Симболика земље и воде; 10) Соларно и лунарно начело; 11) Симболика и музика ветра; 12) Трагови анимизма; 13) Митопоетска пројекција дрвета; 14) Митема камен; 15) Хришћански свеци и празници; 16) Апокалипса и знакови последњих времена и 17) Закључак. Критички апарат рукописа садржи изворе и скраћенице, литературу, ауторски и појмовни регистар и белешку о ауторки рукописа.

Рукопис проф. др Данијеле Костадиновић, *Где дрвеће умире (Магични реализам Живка Чинга)* резултат је ауторкиног вишедеценијског, преданог и посвећеног проучавања приповедачке прозе Живка Чинга и представља други део најављеног двокњижја, заснованог на, како ауторка на почетку рукописа коректно наводи, прерађеном и прилагођеном делу докторске дисертације *Елементи магичног реализма у прози Слободана Џунића и Живка Чинга* одбрањене на Филолошком факултету у Београду.

Определивши се да за предмет истраживања узме приповедачку прозу Живка Чинга, македонског приповедача, романописца и драматурга који је, од краја педесетих година прошлог века па до краја осамдесетих (умро је 1987. у Охриду) објавио велики број приповедака, романа, драма и сценарија, проф. др Данијела Костадиновић је пред себе поставила озбиљан и сложен задатак. Живко Чинго је типичан представник такозване фолклорне фантастике или једног посебног / аутохтоног магичног реализма у македонској књижевности. У македонској и широј књижевној науци постоји велики број научних радова о Чинговом стваралаштву, његов прозни опус је високо вреднован и данас се овај писац сврстава у ред класика македонске књижевности. Проф. др Данијела Костадиновић се у рукопису монографије, са једне стране, надовезује на постојећа испитивања показујући изврсну обавештеност о критичким приступима његовом делу док, са друге стране, нуди нове увиде посебно у домену, како је већ поднасловом сугерисано, испитивања елемената поетике магичног реализма, фолклорне фантастике и митопоетске слике света у приповедачкој прози Живка Чинга. При томе су основну грађу за истраживање чиниле приповедачке збирке *Пасквелија*, *Нова Пасквелија* и *Заљубљени дух и друге приче*, уз померање истраживања, онолико колико је потребно, и ка другим делима овог писца.

У складу са постављеним циљем да се хронолошки и прегледно представи прозни опус Живка Чинга и утврде традицијски корени пресудни за његово књижевно формирање, ауторка у уводном делу рукописа истиче „велики удео народне књижевности и Марка Цепенкова, једног од најзначајнијих сакупљача народних умотворина на простору Македоније и, уопште узев, македонског фолклора и митологије, у креирању слике света у приповеткама и романима Живка Чинга“. Потом је уследило сагледавање статуса Живка Чинга у македонској књижевној историографији, са посебним освртом на паралеле са македонским, руским и латиноамеричким писцима, као и на његове драгоцене аутопоетичке опсервације на

основу којих га ауторка увршћује у ред ангажованих македонских писаца који нису били равнодушни према актуелној друштвено-политичкој стварности.

Истичући присуство фолклора у Чинговом приповедном поступку и блискост са поетиком магичног реализма, проф. др Данијела Костадиновић је свако од наредних поглавља посветила детаљној анализи елемената магичнореалистичке поетике у оквиру жанровских и композицијских особености, просторних и временских категорија, модела и технике приповедања, поступка карневализације и гротескног приказивања стварности, митских представа и семантичког потенцијала космогонијских и апокалиптичких митова, симболичких својстава сунца, месеца, земље, воде и ватре као конститутивних елемената митова о постанку, аниматичких и анимистичких наноса, уз непрестано упућивање на додирне тачке са традицијском културом и локалним, завичајним наслеђем. С тим у вези, функционално се у рукопису разматра и пишчева биографија, јер је родном селу Велгошти крај Охрида и Охридском језеру, наводи ауторка, овај писац посветио највећи број страница своје прозе.

Став да се Живко Чинго може посматрати као представник једног посебног / аутохтоног магичног реализма у македонској књижевности ауторка подупире тврдњом да је „Живко Чинго изразито регионалистички писац, целосно посвећен охридском крајолику“, те да његов магични реализам извире из македонске традиције, из македонских народних обичаја и веровања посредством којих се твори један „сасвим нови, алтернативни свет“ у којем се губе или у целости бришу границе између стварности и привида, реалног и фантастичног, уводи историјско, индивидулно и митско време вечне садашњости а збивања смештају у имагинарне просторе села Пасквела и земље Пасквелије. С обзиром на то да овај писац у основи миметички засновану прозу о историјским догађајима после Другог светског рата на простору Македоније и времену обележеном сукобом између нове револуционарне идеологије и традицијске слике света демистификује помоћу хумора, ироније, парадокса и гротеске, његов модел магичног реализма у закључном делу рукописа ауторка одређује не само као онтолошки и антрополошки него и као политички, што је, у извесном смислу, представљало новину у савременој македонској књижевности.

Захваљујући темељном познавању шире теоријске литературе из различитих области (теорије књижевности, фолклористике, историје религије, антропологије, психоанализе), рукопис монографије проф. др Данијеле Костадиновић *Где дрвеће умире (Магични реализам Живка Чинга)* представља значајан допринос у откривању непрестаног дијалога између фолклорне традиције и савременог / модерног приповедања и зато га са задовољством препоручујем за објављивање.

У Скопљу,

Рецензент:

Проф. др Весна Мојсова-Чепишевска,
редовни професор Филолошког
факултета „Блаже Конески“
Универзитета „Св. Кирил и Методиј“ у
Скопљу (СР Македонија)